

На важливості готовності дорослих (педагогів і батьків) до формування гуманних взаємин з дітьми наголошували І. Бех, О. Кононко, Т. Поніманська, Л. Тарантей, Л. Чігінцева. Гуманістична позиція вчителя виявляється у спрямованості на довірливі взаємини з учнями, сформованістю особистісних якостей, що забезпечують удосконалення теоретичної і практичної готовності педагога до реалізації гуманних взаємин. Разом з тим, удосконалення теоретичної і практичної готовності сприяє закріпленню його спрямованості на довірливі взаємини, стимулює ціннісну позицію, формує психологічну готовність учителя [3].

Формування довірливих взаємин між батьками і дітьми, за висновками О. Чігінцевої, перебуває у прямій залежності від рівня готовності учасників (у першу чергу дорослих) до довірливої взаємодії. Учена розкриває зміст готовності до довірливої взаємодії батьків і дітей через характеристику її складових компонентів [3].

За результатами аналізу науково-педагогічних джерел можемо зробити висновки: гуманні взаємини як тип взаємостосунків характеризуються визнанням інтересів та потреб іншої людини, спрямованістю уваги на партнера, співчуттям та співпереживанням, своєчасною та безкорисливою допомогою, постійним виявленням свідомої доброзичливості, милосердя, нетерпимості до жорстокості, байдужості; відкриті довірливі взаємини в діаді «дитина-дорослий» відображають ціннісну позицію педагога, мотивують особистісно орієнтовану педагогічну діяльність; формування довірливих взаємин пов'язане з наявністю у дорослого певних особистісних і професійних якостей (емпатійності, щирості, справедливості, чесності та ін.), сформованість спеціальних умінь (надавати певну міру свободи, володіти вербальними і невербальними засобами довірливого спілкування); довірливе ставлення дорослого до дитини і дитини до дорослого реалізується і розвивається у довірливих, гуманних взаєминах.

Список використаних джерел

1. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М.: АСТ, Астрель, Хранитель, 2008. – 671 с.
2. Кононко О. Л. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: Наук. –метод. посіб. – К. : Світич, 2009. – 201с.
3. Тарантей Л. М. Педагогика доверия: теоретико – методический аспект / Л. М. Тарантей. – Гродно: ГрГУ, 2014. – 212 с.

САДВАРІ І. І.,
ПОПОВИЧ Н. Ф.,
Мукачівський державний університет, Україна

ІНТОНАЦІЯ ЯК ЗАСІБ АКТУАЛІЗАЦІЇ УСНОГО МОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Дослідження інтонації – одне з актуальних завдань сучасної лінгвістики. Вивченню особливостей інтонації мовлення присвячено ряд публікацій [1; 2; 3; 4; 5]. Серед найбільш важливих аспектів студювання інтонації, який на сьогодні

залишається недостатньо висвітленим у лінгвістичній літературі, є питання про інтонацію як засіб актуалізації усного мовлення вчителя початкових класів. Актуальність обраної теми зумовлена недостатнім вивченням інтонації усного мовлення на уроках читання в початковій школі.

Аналіз лінгвістичної літератури дає підстави констатувати, що в дослідницькому середовищі немає єдиного погляду на питання інтонації. Усю різноманітність трактувань інтонації можна об'єднати у дві основні групи. Одні дослідники ототожнюють інтонацію з мелодикою. Таке розуміння інтонації поширено в англійській та американській лінгвістиці (Д. Джонс, О'Коннер). Інші трактують інтонацію як складне ціле, що складається з різних компонентів. На думку українських вчених, зокрема, Н. Плющ, О. Бас-Кононенко, З. Дудник інтонація є провідною комунікативною функцією. За метою висловлювання в українській мові розрізняються такі комунікативні типи висловлювань, як розповідь, питання та спонування.

Інтонація – ритміко-мелодичний лад мови, що відбиває інтелектуальну й емоційно-вольову сторони мови в послідовних змінах висоти тону, сили та частоти звучання, а також тембру голосу.

Досконале мовлення має бути інтонаційно виразним. Інтонація не належить до тих мовних засобів, які діють у реченні самотійно, тому вона виконує допоміжну функцію. Доречно, вдало вибрана інтонація забезпечує ясність, точність, естетичну довершеність мовлення.

У практичній діяльності вчителя початкових класів інтонація виражається через такі функції: 1) комунікативну функцію, що являє собою реалізацію комунікативних типів висловлювання (розповідні, питальні, спонукальні речення); 2) функцію модальності, яка спрямована на вираження ставлення мовця до того, про що говориться; 3) емоційну функцію, яка розглядає мовлення на основі надання емоційних значень висловленню; 4) видільну функцію, що полягає в інтонаційному виділенні певних частин висловлення.

На уроках української мови та читання вчитель використовує такі типи висловлювань, як розповідь, питання та спонування. Інтонаційна конструкція розповідного висловлювання має висхідно-спадний або спадний рух основного тону, що означає завершеність думки. Разом зі спадом тону спадає сила і темп вимови. Інтонаційна конструкція питального речення характеризується висхідним, висхідно-спадним і спадним тоном. Темп вимови питання вищий від темпу вимови відповіді на нього. Для запитання відчутними є особливості зміни частоти основного тону на початку і в кінці висловлювання, швидкість спаду частоти основного тону та інтенсивності. Побудова інтонаційної моделі питального типу речення ускладнюється різними видами питання: альтернативне питання, риторичне питання, питання про нову інформацію, питання-перепит.

Інтонаційний контур спонукального речення визначається висхідно-спадним, рідше – спадним характером руху частоти основного тону. Такий тип речення теж неоднозначний, наприклад, може бути: наказ, вимога, пропозиція, прохання, порада тощо. Інтонація дозволяє також точно визначити зміст речення та комунікативний намір мовця, тобто все те, що мовець хоче чи вважає за необхідне висловити.

Учитель початкових класів повинен розумітися на особливостях голосу, уміти над ним працювати, щоб удосконалити, поставити його. «Голосу властиві такі якості:

- сила, тобто певний ступінь гучності звучання;
- висота, тобто тональні можливості;
- тембр – певне забарвлення, яке залежить від складів обертонів.

Поставити голос – означає розвинути, удосконалити його природні якості в такій мірі, щоб вони підкорялися творчій волі мовця відповідно до завдань мовлення» [4, с. 228].

Отже, дуже важливо, щоб педагог використовував засоби інтонаційної виразності мовлення, міг правильно відтворити необхідну інтонацію і легко змінити її у разі потреби. Вчителю треба володіти своїм голосом, інтонацією, надаючи їм такого забарвлення, якого потребує ситуація. Інтонація вчителя має бути не тільки контрольованою, а й служити засобом емоційного впливу. Інтонація в'яла, одноманітна, монотонна, позбавлена емоцій так само не сприяє досягненню мети, як й інтонація занадто експресивна, невірноважена, сповнена несподіваних контрастів. Тому слід прислухатися до своїх інтонацій, аналізувати їх, шукати найоптимальніші в тій чи іншій ситуації мовлення.

Список використаних джерел

1. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення / С. І. Дорошенко. – 2-е вид., перероб. і доп. – Харків: «ОВС», 2002. – 144 с.
2. Курило О. Й. Становлення професійної діяльності вчителя: мовно-риторичний аспект / О. Й. Курило, Л. С. Прокопович, Н. Ф. Попович // Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука». – Мукачєво-Ченстохова : РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2019. – Випуск 1 (26). – С. 125-128.
3. Олійник Г. А. Виразне читання. Основи теорії / Г. А. Олійник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 224 с.
4. Попович Н. Ф. Майстерність сценічного мовлення / Н. Ф. Попович // Мистецька освіта в європейському соціокультурному просторі ХХІ століття: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 квітня 2017 р.). – Мукачєво: РВВ МДУ, 2017. – С. 226-229.
5. Попович Н. Ф. Формування мовленнєвої культури майбутніх учителів початкових класів / Н. Ф. Попович // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (17-18 травня 2017 р.). – Мукачєво: РВВ МДУ, 2017. – С. 121-123.

СВИСТАК Д. М.,

БАРЧІ Б. В.

Мукачєвський державний університет, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ

Вибір професії – це важливий крок у доросле життя. В першу чергу – це відповідальність перед батьками, перед суспільством, а найголовніше перед собою.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>